

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת נשא תשע"ט¹

קבלת התורה בכל שנה מחדש

ודאי מתנה גדולה, שאדם יכול להגיע למדרגה רוחנית כזו, לדעת עתידות ולהשיג השגות גבוהות בחכמה האלקית; והמתנה השניה היא שיש נזירים בעם ישראל - "ומפחוריקם לנזירים" - שנתתי לכם את האפשרות להיות קדושים בקדושת נזירות. הרי שזוהי מעלה גדולה, ולא חסרון, להיות קדושים בקדושת נזירות.

הרמב"ן מסביר, שהחטאת שמביא נזיר טהור במלאת ימי נזרו, על מה היא באה? על כך שהנזיר מפסיק להיות נזיר! אדם כבר הגיע למדרגת נזירות, שהיא מדרגה גבוהה עד מאד, למה הוא יורד? למה אינו מקבל עליו נזירות חדשה לכל ימי חייו? - על ירידה זו חייב הנזיר חטאת! עד עכשיו היה במדרגה גבוהה, ועכשיו הוא מתחיל לרדת בדרגה - על זה גופא צריך הנזיר להביא חטאת, כשהוא יורד במדרגתו⁴ (רמב"ן שם).

אלא שהנזיר צריך באמת להיות ראוי ומתאים לענין, ולקבל את נזירותו מתוך כוונה רצויה. אם אדם מקבל נזירות ומקיים אותה מתוך כעס, אז היא באמת ענין של חטא. אבל אם אדם באמת רוצה לעבוד את ה' ולשבור את מידותיו ותאוותיו, אז הנזירות היא מעלה וענין של קדושה⁵.

שמעון הצדיק והנזיר שבא מן הדרום

אחד מהסוברים שהנזיר נקרא חוטא הוא שמעון הצדיק (נדרים י, א), ודווקא הוא מביא דוגמא, מתי הנזירות היא כן טובה.

הגמרא מספרת על שמעון הצדיק, שמימי לא אכל אֶשֶׁם נזיר טמא⁶, כי חשש שמא "בְּשֶׁהֶן תֹּהִינ' נִזְרִין, וְכִשְׁהֶן מְטַמְּאִין וְנִבְרִין עליהן ימי נזירות [מחמת שצריכים למנות את ימי הנזירות מן ההתחלה] מתחרטין בהן, ונמצאו מביאין חולין לעזרה⁸" (שם ט, ב). ממילא לא היה שמעון הצדיק אוכל מקרבן כזה, כדין חולין שנשחטו בעזרה שאינן נאכלים. ובכל זאת, פעם אחת כן אכל שמעון הצדיק מאשם נזיר טמא, וכך היה המעשה, כפי שמספר שמעון הצדיק בעצמו: "פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי, וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה?" - הרי בתום ימי הנזירות תהיה חייב לגלח את שערך, ולא ישאר ממנו כלום! וא"כ למה קבלת עליך נזירות? - "אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, והלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם [ע"י שיפתי ללכת אחר מראה עיני]. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך... העבודה, שאגלחך לשמים!" החליט לקבל נזירות ולגלח את שערך, כדי להכניע את יצרו. נֶשְׁקוּ שמעון הצדיק על ראשו ואמר: "כמותך ירבו נודרי בישראל! עליך הכתוב אומר, אִישׁ פִּי יִפְלֵא לְנֶדֶר נְזִיר לְהִזִּיר לָהּ".

הנזירות - ענין שלילי או חיובי?

התורה מצוה בפרשתנו: "אִישׁ אוֹ אִשָּׁה פִּי יִפְלֵא לְנֶדֶר נְזִיר לְהִזִּיר לָהּ", לא ישתה יין, לא יִשְׁמֵא לְמַתִּים, חייב לגדל פרע שער ראשו, ועוד (במדבר ו). התורה לא מחייבת שום אדם לקבל נזירות, אבל מי שקיבל נזירות, התורה מצוה עליו כיצד להתנהג.

וצריך לברר: מהו יחסה של התורה אל הנזירות? האם מחשיבה התורה את הנזירות כענין חיובי ביסודו, או שהנזירות היא ענין שלילי, שהתורה אינה מעוניינת בו, ורק נותנת דינים למי שמחליט בכל זאת לקבל על עצמו נזירות.

בגמרא נראה, שחז"ל נחלקו בשאלה זו. יש פנאים שאומרים שהנזיר הוא חוטא, ולמדו זאת ממה שכתוב בחטאת נזיר טמא, "וְכִפֹּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (שם, יא), משמע: הנזיר חָטָא בנזירותו, שציער את עצמו מן היין (תענית יא, א) והזיר עצמו מטובתו של הקב"ה, ולעומת זאת יש דעה אחרת בחז"ל ולפיה הנזיר הוא קדוש (שם), שהרי כתוב בנזיר "קִדְּשׁ יְהִי" (במדבר ו, ה). אם כן, לכאורה מחלוקת יש כאן, האם הנזירות היא ענין חיובי שהתורה מעריכה אותו, או ענין שלילי, שהתורה איננה מעוניינת בו.

אבל חושבני שאין כאן ממש מחלוקת². אי אפשר לומר, שמי שאמר שהנזיר נקרא חוטא סובר שהנזירות היא תמיד ענין של חטא. הרי המלאך שנגלה אל אמו של שמשון אומר לה: "פִּי נְזִיר אֶלְקִים יְהִי הַנֶּעַר מִן הַבֶּטֶן, וְהוּא יִחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים" (שופטים יג, ה). כלומר, זהו התנאי שבנך יצליח להושיע את ישראל, שיהיה נזיר. [ואכן, ברגע שנכשל ואֶפְשֶׁר לדלילה לגלח את שער ראשו - איבד את כוחו ונפל ביד פלשתים (שם טז, יז-כד)]. הרי שהנזירות של שמשון היא מקור לקדושה המיוחדת ולכח המיוחד שהיה לו. אם היתה הנזירות ענין של חטא, לא היה ה' מורה למלאך לומר כן לאמו של שמשון.

גם שמואל הנביא היה נזיר לפי דעה אחת במשנה (נזיר טו, א), [וכן פסק הרמב"ם³ (הלכ' נזירות פ"ג הט"ז)]. אמנם לא היה נזיר על פי ציווי ה', אך חנה אמו נודרת בתפלתה, שאם ימלא ה' את משאלתה ויתן לה בן, הוא יהיה נזיר לה' (עי' שמו"א א, יא, וברד"ק ובמצודות שם). אם היתה הנזירות ענין של חטא בכל מקרה, איזה מין נדר הוא זה, שבנה יהיה נזיר? הרי כדי לזכות לבן צריך לקבל איזה ענין של מצוה, ולא של עבירה! אלא ודאי מוכח מכאן, שלא תמיד הנזירות היא ענין שלילי. היא יכולה גם להיות ענין חיובי.

גם עמוס הנביא, כשהוא מונה את הטובות שעשה ה' לישראל, הוא אומר (בין השאר): "וְאֶקִּים מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִפְּחוֹרֵיכֶם לְנָזִירִים" (עמוס ב, יא). "השׁוּה אוֹתוֹ הַכְּתוּב לְנָבִיא" (רמב"ן במדבר ו, יד), שהנבואה והנזירות שתיהן מתנות טובות שנתן לנו ה'. מתנה אחת היא שיש נביאים בעם ישראל, שזוהי

לאהבה אחרת, אפילו לא לאהבת עצמו.

מאכל טעים ומאכל בריא - מהו המין החביב?

בענין זה של אכילה לשם תענוג, שמעתי פעם ממורי ורבי מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל דבר מענין, הלכה למעשה: אם אדם רוצה לאכול שני מיני פירות, האחד מפני שהוא טעים לו, והשני מפני שהוא בריא לו - איזה מהם נקרא המין החביב, שעליו צריך לברך ולפטור את הפרי השני מברכה? (עי' שו"ע או"ח ס"ו ר"א ס"א) אמר לי הרב כ"ך: הרי כוונת האדם באכילתו צריכה להיות, שהוא אוכל כדי להיות בריא ושיהיה לו כח לעבודת ה', ולא כדי למלא את תאוותו. ואם כן, הפרי שאוכל מפני שהוא בריא לו, הוא המין החביב, כי הוא זה שקרוב יותר למלא את מטרת אכילתו, לפי מבט האמת. כך היתה הוראתו בקדושה של מורי ורבי הגרש"ז זצ"ל.

כמובן, איני חולק חלילה על דברי מורי ורבי זצ"ל, אבל חשבתי להגביל את דבריו ולומר, שמסתבר שכונתו היתה, שהדין יהיה כך רק בימי החול; אבל בשבת וביו"ט, שיש בהם מצות עונג ושמחת יו"ט, אז המין החביב יהיה דוקא אותו מין שמתענג יותר באכילתו, שכן בימים אלו מין זה הוא המין שקרוב יותר למלא את מטרת אכילתו, שהיא קיום מצות עונג ושמחה בהידור, כפי שכתב הרמב"ם, שמצוה להתענג בשבת וביו"ט במאכלים טובים ומשובחים (הלכ' שבת פ"ל ה"ז והלכ' יו"ט פ"ו הט"ז ואילך).

"הכל מודים בעצרת דְּבַעֲיָנָן נמי לכם"

ואם באכילת שבת ויו"ט עסקינן, הנה ידוע שהגמרא אומרת על חג השבועות, "הכל מודים בעצרת דְּבַעֲיָנָן נמי לכם" (פסחים סח, ב). כלומר, למרות שבשאר ימים טובים נחלקו תנאים אם אפשר לקיים את שמחת החג באופן של "כולו לה" - בלי אכילה ושתיה¹¹ - בשבועות הכל מודים שצריך גם "לכם"! "מאי טעמא? - יום שניתנה בו תורה הוא"

(שם). ביום כזה, אי אפשר לשמוח בלי אכילה ושתיה.

שאלו על כך, שלכאורה היה צריך להיות הפוך! יום שניתנה בו תורה, היה צריך להרבות בו בתלמוד תורה, ולא באכילה ושתיה! אבל התירוץ הוא, שאם היינו רק לומדים תורה בשבועות בלי לאכול, היינו באמת מראים בזה שאנו נכנעים לרצון ה' ומקיימים את התורה. ה' רצה שנלמד תורה, ואנו יושבים ולומדים תורה. אבל לא זה מה שרוצים אנו להראות בחג השבועות! בשבועות אנו רוצים להראות, שאנו שמחים בתורה שקבלנו! אמנם התורה ניתנה לנו כעול על צוארנו (רש"י ר"ה כח, א), אבל העול הזה הוא עול נעים! אנו שמחים בעול הזה, ולא עצובים בו, ח"ו.

לכן נהגו בקצת מקומות לאכול דבש בחג השבועות (משנ"ב ס"ו תצ"ד ס"ק י"ג), להראות שהתורה מתוקה וערבה עלינו כדבש. גם מאכלי חלב אוכלים בשבועות מהטעם הזה, "מפני התורה שנמשלה לדבש וחלב, כמו שכתוב דְּבַשׁ וְחָלָב תַּחַת לְשׁוֹנְךָ" (משנ"ב שם). ולכן "הכל מודים בעצרת דְּבַעֲיָנָן נמי לכם", "שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שניתנה תורה בו" (רש"י פסחים סח, ב), "ואינה עליו כעול על צוארו"¹² (חידושי רבינו דוד שם). אנו רוצים בתורה, ושמחים בתורה¹³. לכן חייבים לשמוח גם

הנזירות שלך היא באמת לשם שמים, וגם אם נטמאת אפשר לאכול את האשם שלך. אין כאן שום חשש לחרטה. זה נזיר אמיתי לשם ה'.

הרי שגם שמעון הצדיק, שהוא מהסוברים שהנזיר נקרא "חוטא", מודה שישנם מקרים בהם הנזירות רצויה וטובה - "כמוך ירבו נזירות בישראל" - וזהו כשעושים אותה לשם שמים, כדי לא להשתעבד לתאוות עולם הזה, וכדי להגיע לקרבת אלקים, כפי שעשה אותו נזיר. במקרה כזה הנזיר הוא באמת קדוש, ולא חוטא, והנזירות היא רצויה וטובה.

כמה לאכול ובאיזו כוונה לאכול

כפי שראינו, הנזירות יכולה להיות מעלה גדולה. ואולם, תנאי התנו בגמרא, במי שמקבל על עצמו מיני נזירות ופרישות - שיהיה "מצי לצעורי נפשיה" (תענית יא, א). אם אדם מקבל על עצמו צומות וסגופים ומיני פרישות, והוא נאלץ מחמת זה למעט במלאכת שמים ובלימוד תורה - הרי זה נקרא חוטא, ואין מעלה בתעניתיו ובסגופיו⁹. [אלא א"כ מדובר בתעניות שקבעו לנו חז"ל]. רק אם התענית לא גורמת לו למעט במלאכת שמים, אז הוא נקרא "קדוש".

ואולם, גם לדעה השניה שהזכרנו - שהנזיר נקרא חוטא, כי ציער את עצמו מן היין - יש מקום בהנהגת האדם. הרמח"ל במסילה אשר סלל לישירים (פ"א), כשהוא דן על ענין הפרישות, מביא את דברי הירושלמי (סוף מס' קדושין), ש"עתידי אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עינו ולא אכל". זאת לא אומרת שצריך לאכול כל מה שיש במכולת, אלא כמו שמובא שם, שהיו אמוראים שהיו מקבצים פרוטה לפרוטה, כדי שיוכלו לקנות כל מין לפחות פעם אחת בשנה כדי לברך עליו "שהחינו", ולהודות לה' שנתן לנו עולם כל כך טוב. גם זה בכלל עבודת ה', להודות לה' על כל מין טובה שהשפיע בעולם.

ומכל מקום, אדם צריך להיות פרוש במידה מסוימת מן העולם. לאכול רק לפי הצורך, ולא יותר ממה שדרוש לשמירת גופו. חז"ל אומרים, "מלי כריסיה זני בישוי" (ברכות לב, א). כלומר, "מילוי הכרס הוא ממיני החטאים הרעים" (רש"י שם), כי רק בשבת וביו"ט מצוה לאכול לשם תענוג, להתענג ולשמוח לפני ה', אבל ביום חול אין ראוי לאכול לשם תענוג, רק בשביל שיהיה לו כח לעבודת ה'. זוהי הפרישות הראויה, לא לאכול יותר מכפי הצורך, רק כפי הנצרך לשמור על בריאות הגוף, שאז אין זו אכילת תענוג, אלא חלק מעבודת ה'. החינוך הרי מחמיר מאד בענין של אכילה לשם תענוג. הפסוק אומר, "וְאָהֲבָתָ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ". מה פירוש "בְּכָל לִבְבְּךָ"? מבאר ה"חנינוך", שהלב צריך להיות פנוי מכל אהבה אחרת, ורק אהבת ה' תמלא אותו! "הכל כאין וכאפס ותוהו כנגד אהבתו ברוך הוא... עד שלא יהי רגע אחד ביום ובלילה בהקיצו שלא יהא זוכר אהבת אדוניו בכל לבו¹⁰... והעובר על זה, וקובע מחשבותיו בענינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים, רק להתענג בהם לבד... ביטל עשה זה ועונשו גדול" (חינוך מצוה ת"ח). קשה לקיים את הדברים האלה, אבל לפחות נדע מה נדרש מאיתנו, לדעת ה"חנינוך". שאהבת ה' תמלא את כל לבנו, בלי שיוור מקום

אינן להקזיז דם בערב שבועות, כי שעת סכנה היא (שבת קכט, ב). וקשה: מה נוגע לנו היום שְׂד שהיה לפני שלושת אלפים ושלש מאות שנה? הרי ב"ה קבלנו את התורה, ומאז אנו מקיימים אותה, ואם כן איזו סכנה יש כאן? אלא מוכח מכאן, ששד זה מתעורר בכל שנה מחדש! בכל שנה אנו צריכים לקבל את התורה מחדש, וממילא בכל שנה בערב חג השבועות, אנו נמצאים במצב של ק' ד' ס מתן תורה, ושכביכול יש ספק אם נסכים לקבל את התורה, או לא. לכן, בכל שנה ושנה ישנה סכנה מצד אותו שד, ולכן אסור להקזיז דם בערב חג השבועות גם בזמן הזה! [ומשום ערב שבועות גזרו חז"ל שלא להקזיז אף בשאר ערבי ימים טובים (שבת שם. ועי' הגה' הרמ"א על שו"ע אר"ח ס' תס"ח ס"י, ובמשנ"ב שם) ¹⁷].

"שלמדתי תורה ונתרוממתי"

מי שבעיקר צריך לשמוח בחג השבועות הם בני התורה, תלמידי הישיבות. צריכים להרגיש מה שאמר רב יוסף, "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח, ב) לולא יום זה שניתנה בו תורה, לא היה כל הבדל ביני וביני כל "יוסף" אחר שמסתובב בשוק. הייתי סתם עוד יוסף אחד. אבל עכשיו, שניתנה תורה, אינני סתם יוסף, אלא "רב" יוסף. "שלמדתי תורה ונתרוממתי" (רש"י שם). בלי תורה לא היינו בני אדם. היינו כמעט כבהמות. אבל עכשיו שקבלנו תורה, התרוממנו למדרגת בני אדם.

בני הישיבות צריכים להודות במיוחד על היום הזה, שאנו זוכים להיות בני ישיבות, יושבים בצלל דמהמנותא של הקב"ה, לומדים תורה, עולים מעלה מעלה, כל מילה של תורה מעלה את האדם למעלות נשגבות, ומבטיחה לו שכר עצום. יהודים בכל העולם צריכים לשמוח בעצרת. זכינו להקרא עם ה', עבדי ה', צריכים לשמוח בזה. הקב"ה מכנה את עצמו "אלקי ישראל", זה הכבוד הכי גדול שיכול להיות, צריכים לשמוח שזכינו לכבוד הזה. ויהי רצון שנזכה הלאה, לעלות לרגל בטהרה, להקריב עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם, במהרה בימינו, אמן.

השיחה נערכה לפי שטחיות הכנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

באכילה ושתייה בחג השבועות, ולא רק בלימוד התורה. בגמרא מבואר, שלא רק בשבועות מודים כולם שצריך גם "לכם", אלא גם בפורים הדין כן, וכן בשבת, וכן בערב יוה"כ יש חיוב לאכול. אמנם רק על חג השבועות אמרו שחיוב זה הוא מפני ש"יום שניתנה בו תורה הוא", אבל למעשה גם על שלשת הזמנים האחרים אפשר לומר כן: שבת - יום שניתנה בו תורה הוא; "דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל" (שבת פו, ב). ערב יום הכפורים - יום שניתנה בו תורה הוא, שניתנו בו (ביוה"כ) הלוחות האחרונים ¹⁴. וכן פורים - יום שניתנה בו תורה הוא; "קיימו וקבלו היהודים" - קיימו מה שקבלו כבר (שבת פח, א). "הדור קבלוה בימי אחשוורוש" (שם). כל ארבעת הזמנים המוזכרים בגמרא הם זמנים של מתן תורה, לכן ככולם בעיני נמי "לכם".

הזמן - מעגל

השמחה בחג השבועות על קבלת התורה, איננה רק מפני שפעם בעבר, לפני הרבה שנים, קבלנו בו את התורה. דבר ידוע הוא מה שמבואר בספרים הקדושים, כי "בכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע זמן ההוא שוב מתעורר קצת מֵעֵין אותו דבר וענין ההוא" (מחצית השקל" על המג"א סי' תס"ח ס"ק ט"ו). מורי ורבי הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל מביא בשם רבותיו שאמרו, "כי לא הזמן עובר על האדם, אלא האדם הוא זה שנוסע בתוך הזמן", כאשר הזמן הוא מעגלי, ובכל שנה חוזר האדם אל אותה נקודת זמן שהיה בה בשנה שעברה (מכתב מאליהו" ח"ב עמ' 21).

למשל, כשאנו מציינים את יציאת מצרים בפסח, אין פירושו של דבר שאנו מציינים מאורע שהיה בעבר, לפני שלשת אלפים ושלש מאות שנה, אלא אנו חוזרים ממש לאותה נקודת זמן שבה יצאו אבותינו ממצרים, ויציאת מצרים מתרחשת בה מחדש! בכל שנה מתחדשת יציאת מצרים בחג המצות, בכל שנה מתחדש מתן תורה בחג השבועות, וכך בכל שאר המועדים. אנו חוזרים אפוא בכל שנה מחדש למעמד הר סיני, ומקבלים את התורה מחדש ¹⁵! אמנם איננו רואים מחדש את האש ואת הברקים ואת קול השופר כמו שראינו בפעם הראשונה, אבל בכל זאת, מתן תורה וכל מה שנתלוה אליו, מתרחש במידה מסויימת בכל שנה מחדש.

יש ליסוד זה ראייה מפורשת בגמרא. הגמרא אומרת, שאין להקזיז דם בערב שבועות. למה? כי כשעמדו ישראל לקבל תורה, יצא רוח (שְׂד) ששמו 'טבוח', ואם ישראל לא היו מקבלים את התורה, היה ח"ו טבוח את כל עם ישראל ¹⁶. ולכן,

1. לדעת הרב שליט"א, בכל פרשה בתורה יש קשר או הקבלה בין תחילת הפרשה לסופה. הקשר בפרשת נשא: "לְעֵבֶד וּלְמִשְׁאָא" (במדבר ד, כד) - "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַעֲגֹלָת וְאֶת הַבְּקָר וַיִּתֵּן אוֹתָם אֶל הַלְוִיִּם" (שם ז, ו). (אמנם פסוק זה רחוק הרבה מסוף הפרשה, אבל אחריו יש חזרות רבות של פסוקי קרבנות הנשיאים, ואם נתעלם מחזרות אלו, הרי הפסוק קרוב לסוף הפרשה). קשר נוסף: "אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן וְעַל הַמִּזְבֵּחַ סְבִיב" (שם ד, כו) - "זֹאת תִּנְתְּבַח הַמִּזְבֵּחַ" (שם ז, פד). קשר נוסף: "לְעֵבֶד עֲבֹדָה בְּאֶהָל מוֹעֵד... וְנִשְׂאוּ אֶת יְרֵיעַת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת אֶהָל מוֹעֵד... וְאֶת מִסְךְ פֶּתַח אֶהָל מוֹעֵד" (שם ד, כג-כה) - "וּכְבֹּא מֹשֶׁה אֶל אֶהָל מוֹעֵד" (שם ז, פט).
2. וכפי שייסד לנו הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל, שבעניני אגדה וקבלה לא שייך מחלוקת, אלא שני הצדדים אמת, ומלמדים אותנו בחינות שונות פְּעֻנֵין (עי' מכתב מאליהו" ח"ב עמ' 173, וח"ג עמ' 353).
3. והנפקא מינה מזה היא, שהאומר "הריני כשמואל הרמתי" - הרי זה נזיר עולם (רמב"ם שם). [וכבר דנו האחרונים בשאלה, אם שמואל היה נזיר עולם, איך נכנס למשכן שילה, והרי היה פרוע ראש, ואסור לשום אדם להכנס למקדש כשהוא פרוע ראש (רמב"ם הלכ' ביאת מקדש פ"א הי"ז. ועי' אור

- שמח שם מה שתירץ על זה). עוד דנו האחרונים, איך שיספ את אגג לפני ה' בגלגל (שמו"א טו, לג), והרי אסור לנזיר להטמא למת. ואכמ"ל].
4. יש מבארים, שלכן נאמר: "וְזֹאת תֹכַחַת הַנְּזִיר, בְּיוֹם מְלֵאת יָמֵי נְזִירוֹ קָבֵא אֹתוֹ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד" (במדבר ו, יג). מה פירוש "קָבֵא אֹתוֹ"? מסביר רש"י: יביא את עצמו. וצריך להבין: למה אמרה התורה "קָבֵא אֹתוֹ", ולא אמרה בצורה פשוטה: "בְּיוֹם מְלֵאת יָמֵי נְזִירוֹ קָבֵא אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד"? התשובה היא, כי "יביא את עצמו" מורה על היות ביאתו נגד רצונו, כאילו הוא מובא ע"י אחרים, ולא בא מעצמו. כי ראוי לו לנזיר להרגיש, שטוב היה שימשיך בניירותו, אלא שמלאו ימי נזרו, והריהו כמביא את עצמו נגד רצונו אל פתח אהל מועד.
5. ובענין האם נזיר נקרא חוטא או לא, ע"י גמ' תוס' (ב"ק צא, ב ד"ה אלא שציער), ומכתב מאליהו (ח"ה עמ' 42).
6. היינו, קרבן אשם שצריך להביא נזיר שנטמא למת, לאחר שנטמא מטומאתו.
7. מתחברים על מעשיהם הרעים, ורוצים לעשות תשובה ולהגן על עצמן מן היסורים (תוס' ור"ן שם).
8. אמנם חרטה בלא התרת חכם אינה עוקרת את הנזירות, אך כיון שלבו של נזיר זה אינו שלם עם קבלת הנזירות שלו, יש כאן בחינה דקה של "חולין שנשחטו בעזרה" (ר"ן ורא"ש שם). אך ע"י ברשב"א שיש מי שפירש שהיו ממש חולין שנשחטו בעזרה ונע"י בשיעורי הגר"ש רוזובסקי זצ"ל ובשיעורי הגר"ד פוברסקי זצ"ל שביארו, שמאן דאמר זה ס"ל כשיטת המבי"ט המובאת במהרי"ט (ח"ב סי' כ"ב), שמן התורה מהני פתח לבטל הנדר אף בלי התרת חכם].
9. ע"י שו"ע שכתב, שתלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית, מפני שממעט במלאכת שמים (שו"ע או"ח סי' תקע"א ס"ב). וכתב במשנה ברורה (שם סק"ג), שכל מי שתורתו אומנתו נקרא תלמיד חכם לענין זה.
10. וכן כתב הרמב"ם: "דבר ידוע וברור שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם עד שישגה בה תמיד כראוי, ויעזוב כל מה שבעולם חוץ ממנה, כמו שצוה ואמר: בכל לבבך ובכל נפשך" (הלכ' תשובה פ"י ה"ו).
11. המפרשים נחלקו, האם רשאי באמת להמנע לגמרי מאכילה ושתייה ביו"ט לדעת רבי אליעזר, ורק להיות יושב ושונה כל היום, או שגם הוא מודה שחייב להפסיק מעט ממשנתו וללכת לאכול, שלא לבטל שמחת יו"ט. ואכמ"ל בזה.
12. ומי כן מרגיש שהתורה היא כעול על צווארו? - עמי הארצות! כמבואר ברמב"ם: "כשיבוא הגר או הגיורת להתגייר... מודיעין אותן כובד עול התורה וטורח שיש בעשייתה על עמי הארצות, כדי שיפרשו" (רמב"ם פ"ג מהלכ' איסורי ביאה הי"ד). הרי שהרמב"ם חילק בין תלמידי חכמים לעמי ארצות. עמי ארצות מרגישים "כובד" בעול התורה, ו"טורח" בעשייתה. משא התורה והמצוות מכביד עליהם, מעייף ומצער אותם. לעומת זאת, אצל תלמידי חכמים - הארון נושא את נושאו. הם ששים ושומחים לעשות רצון קונם, ואינם מרגישים לא "כובד" בעול התורה, ולא "טורח" בעשייתה. ומדוע זה כך? - מסביר "אור החיים" הקדוש: "הצדיקים, הגם שעושים מצוות וכל עסקם בתורה, אינם מרגישים שיש להם עמל... אלא אדרבא כאדם המרויח, וכאדם המשתעשע בשעשועים, לרוב חשקם בתורה" (אור"ח במדבר כג, כא). הרי מבואר בדבריו הטעם למה הצדיקים ותלמידי חכמים אינם מרגישים כובד עול התורה וטורח עשייתה: "לרוב חשקם בתורה"! החשק הזה גורם, שאינם מרגישים שיש להם עמל... אלא אדרבא כאדם המרויח, וכאדם המשתעשע בשעשועים!"
13. וע"י רמב"ן על הפסוק שנאמר במתן תורה: "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ" (שמות כד, יא), שכתב: "וטעם וַיִּשְׁתּוּ - שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה". ונבחלק מן המהדרות מופיע ברמב"ן עוד קודם (שם, א), שאחרי שקבלו התורה, בו ביום נאמרה להם פרשת משפטים, וקבלו הכל בשמחה, ואח"כ "שבו לאהליהם ועשו שמחה ומשתה ויום טוב ביום קבלת התורה". ומה שכתב הרמב"ן אח"כ "שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה" - זה היה ביום שאחרי מתן תורה, שאז בנו המזבח והעלו עולות ושלמים וכתרו ברית עם השכינה (ע"י רמב"ן שם, א)]. גם ברש"י (שם, י ד"ה ויראו) משמע שיש חשיבות רבה לשמוח במתן התורה (ע"ש). וגם הר"ן כתב, שמצות ספירת העומר בזמן הזה, היא "להיות מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן" (ר"ן על הרי"ף, סוף מס' פסחים, ד"ה ובהגדה). גם מה שנהגו "לשטוח עשבים בשבועות בבתי הכנסת והבתים" (רמ"א או"ח סי' תצ"ד ס"ג), כתב הרמ"א שהוא "זכר לשמחת מתן תורה" (שם). וגם לפני שקבלו ישראל את התורה, כשרק הגיעו להר סיני, כתב הרמב"ן שהיה זה "שמחה להם ויום טוב, ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו, כי ידעו ששם יקבלו את התורה, כי משה הגיד להם מה שנאמר לו: פֶּעֶבְדוֹן אֶת הָאֱלֹקִים עַל הַהָר הַזֶּה (שמות ג, יב)". וגם לפני כן, כשעוד היו במרה, נאמר: "וַיִּבְאוּ מִקָּרְתָּה... שָׁם שָׁם לֹא חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִסְּאוּ" (שם טו, כג-כה), ופירש רש"י: "במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם". לא "מצוות" נתן להם, אלא "פרשיות". ולא כדי "לקיימן", אלא רק כדי ש"יתעסקו" בהם. ופירש הרמב"ן: "הודיעם החקים ההם, ולימד אותם: עתיד הקב"ה לצוות אתכם בכך... והיה זה להרגילם במצוות, ולדעת אם יקבלו אותן בשמחה ובטוב לבב, והוא הנסיון שאמר ושם נסהו". הרי מבואר מכל זה, שהשמחה בקבלת התורה הוא ענין חשוב וגדול.
14. "וכן הוא אומר: צָאֵנָה וּרְאֵינָה בְּנֹת צִיּוֹן בְּפִלְךְ שְׁלֵמָה, בְּעֵטָה שְׁעֵטָה לֹא אָמוּן בְּיוֹם חֲתֻנֹתָ וּבְיוֹם שְׂמֵחַת לְבוֹ (שה"ש ג, יא). ביום חתונתו - זה מתן תורה" (תענית כו, ב). ופירש רש"י: "זה מתן תורה - יום הכפורים, שניתנו בו לוחות האחרונות". ונלכך היו בנות ציון יוצאות ביה"כ לחול בכרמים (כמבואר במשנה בתענית שם)].
15. איתא בילק"ש (יתרו רמז רע"א): "אמר הקב"ה לישראל: בְּנֵי, הֲיִו קוֹרִין אֶת הַפְּרֵשָׁה הַזֹּאת (=פרשת מתן תורה) בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני ה' סיני ומקבלים את התורה". וע"י "העמק דבר" (דברים טז, יב)!
- וב"שפת אמת" דקדק, שלכן אמר רב יוסף בחג השבועות "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח, ב). לא אמר "ההוא יומא", אלא "האי יומא"; "האי יומא ממש. זה החג שבו ניתן התורה בכל שנה" (שפ"א שבועות תרל"ה ד"ה כמו שכתבו). וכן מובא בשם האריז"ל על הפסוק שנאמר במתן תורה "מִשָּׁה יִדְבַר וְהָאֱלֹקִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל" (שמות יט, יט), "מִשָּׁה יִדְבַר" לא נאמר, אלא "מִשָּׁה יִדְבַר", בלשון עתיד. רמז להתחדשות קבלת התורה בכל שנה.
16. "לכאורה קשה, דלא היה לו לקרותו טְבוּחַ אלא טוּבַח, שבא לטבוח אחרים. אבל לפי מה שאמרו חז"ל שהכובש את יצרו ומנצחו הוא כוּבוּחַ את יצרו (סנה' מג, ב), א"כ במתן תורה נמי. דודאי ההוא זיקא, שהוא השטן הוא יצר הרע הוא רוח מלאך המוות שבא לטבוח את ישראל אילו לא קבלו התורה, כיון שקבלו התורה וכבשו את יצרים הרי אדרבה זכחו ישראל את היצר הרע, ושפיר מקרי טְבוּחַ" (מהרש"א חידושי אגדות סנהדרין מג, ב).
17. וכתב המשנ"ב, "וכל זה - כשורוצה להקיז לבריאות. אבל משום סכנה - כבר דשו בו רבים, ושומר פתאים ה'" (משנ"ב סי' תס"ח ס"ק ל"ח). ומבואר, שכל כך חמור איסור הקזת דם בערב יו"ט, עד שגם הרוצה לעשות כן משום פקוח נפש - בקושי התיירו לו; וזקוק הוא לסברת "כבר דשו בו רבים, ושומר פתאים ה'".